Anul IX. Arad, Joui 5 18 Maiu 1905 Nr. 84.

REDACȚIA
Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
... 20 cor.
... 10 cor.
... 5 cor.
... 2 cor.
Ediția Duminecă pe an 4 cor.
pentru România și străinătate pe an 40 franci.
Manuscriptele nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20

INSERȚIUNILE:
de un șir garmond: pentru dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune.
Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte la Arad.
Telefon pentru oraș și comitat nr.
Scrisori nefrancate nu se primesc.

Croații și crisa actuală.

(*) In crisa ce dăinuește deja de patru ani, Croații joacă un rol destul de însemnat. Ei au și ținut să-și precizeze situația în focul partidelor maghiare. După cum se știe, întâiu de toate au ieșit din clubul liberal, constituindu-se separat. Vor să aibă deci întreaga libertate de acțiune.

La primul prilej, când s'a ales biuroul dietei, s'au manifestat apoi ca susținitori ai Ausgleichului dela 1867. Cum unul dintre deputați, armeanul Issekutz, i-a atacat în vorba, ce a ținut cu ocasia desbaterii proiectului de adresă, Croații au ținut să răspundă imediat. *Tomasich* a venit cu un întreg arsenal de legi și a arătat, că nu din grația regelui, ci în virtutea unor legi fundamentale, existente între Croația și Ungaria, se bucură croații de autonomia lor și de toate drepturile naționale.

După-ce un kossuthist, Bozóky, s'a crezut și el în drept să se atingă de Croați, acestia au răspuns prin rostul baronului *Josipovich*, care în ședința dela 10 Maiu a Dietei, se știe, a făcut colosală sensație *vorbind limba croată*.

Și Josipovich a venit cu legi și declarațiuni, în cari sunt formulate drepturile și pretențiile politice ale Croaților.

Kovacsevits a complectat pe colegii săi, accentuând îndeosebi *drepturile limbei croate*, și la miliție, declarându-se pentru *starea actuală* din armata comună. Dacă însă se adăogat — s'ar face schimbări și anume în favorul limbei maghiare, Croații vor pretinde acelaș drept și pentru limba lor, căci nu înțeleg, de ce să se schimbe limba germană cu cea maghiară și nu cu cea croată, când e vorba de punerea în practică — și armată — a principiului național!...

Cu multă abilitate s'au pronunțat apoi croații și asupra pretensiilor naționale maghiare. Nu au tras la îndoială dreptul, ca ungurii să ceară tot ce doresc și să realizeze ce pot: au spus însă, în același timp, că același principiu național are drept de aplicație pentru fiecare neam, fiind dreptul natural d'opotrivă pentru toți. In ce privește drepturile *istorice*, earăși au arătat că Croații se pot provoca la trecut independent la legi cari s'au făcut d'odată cu întemeierea actualului stat ungar.

Toți cei trei oratori croați au vorbit ațiți, cumpenind fiecare cuvânt, mai ales cei au avut scris și aproape totul au citit. Din partidele maghiare i-au ascultat cu deosebită atenție. Ba contele Apponyi a ținut să ia și replice, asigurându-i, de altfel, de îngrijirea solicitudine a coaliției.

Numai un lucru ar dori coaliția: Croații să lupte și ei pentru realisarea aspirațiilor naționale maghiare în armată. Contele Apponyi, în felul lui diplomat, i-a și amintit, că asta-i cel puțin ciudat: Croații să nu lupte alături cu Ungurii, dar când aceștia vor ajunge să culeagă roadele luptei lor, Croații să vină și ei la — împărțire!

Tot timpul, cât au ținut aceste discuțiuni, banul croat a stat în Budapesta, a asistat la ședințele Dietei și a luat parte la toate sfătuirile clubului croat.

Deși mai puțini de cât noi Românii din statul ungar, Croații în virtutea poziției lor din trecut și a puterii d'acum, se bucură de cele mai largi drepturi. Guvernele de pe vremuri au vrut adesea să le ciuntească. In fața solidarității și energiei cu care s'au apărat însă, chiar și cele mai violente guverne (cum a fost și alui Bánffy) au trebuit să dee îndărăt.

Istoricește nu putem să ne comparăm cu Croații. Putem să-i luăm însă de model în lupta hotărâtă, ce-o poartă pentru păstrarea drepturilor limbei lor. Și dacă ei luptă voinicește pentru *păstrarea* drepturilor limbei materne, cu atât mai vitejii să fim noi în lupta pentru respectarea drepturilor înscrise în legi.

«S. D. Tageblatt» despre deputații naționaliști. In numărul său de Luni amintitul jurnal fruntaș al Sașilor consacrând un lung articol de fond activității parlamentare desfășurate de deputații naționalităților scrie între altele:

«Cine a urmărit în întregul lor cu atențiune vorbirile celor cinci representanți ai partidului naționalităților, trebue să facă două constatări. Intâi, că respectivii deputați au părut anume crescuți pentru greaua problemă de a representa în parlament un punct de vedere displăcut față de o maioritate cuprinsă de sentimente dușmane și care cugetă intolerant și ieftin. Cu desăvârșita cunoștință a limbei de discuție întrunesc aceia o deosebită dibăcie recerută în dieta noastră, dibăcia, care le face posibil, ca să poată răspunde prompt și la loc ori căreia întreruperi malițioase; au făcut-o ei aceasta cu atâta agerime, că faptul, că n'am auzit obicinuita larmă, se esplică așa, că cei loviți au rămas consternați de neobicinuitul fenomen, că acum odată și representanții nemaghiarilor sunt gata cu răspunsurile, așa că ei nu puteau afla imediat trompeta de larmă. *Vorbirile înșile fură de tot fluente și interesante pe alocurea concipiate cu spirit și așa de pricepător aranjate pentru dispoziția opozițională, care domnește în dietă. Cu un cuvânt acest prim debut al noului partide poate fi considerat de foarte fericit și reușit. Mișcărei activiste a neamurilor nemaghiare i a succes de bună-seamă a trimite în dietă capabili representanți*, o împrejurare, de care după cum am accentuat noi deja *înainte* de alegerile din Januarie, și noi Sașii trebue să ținem samă tot de-auna, când e vorba de alegeri de deputați și care împrejurare ar trebui să convingă pe unele din cercurile noastre să rupă cu obicinuita nepăsare și nepotism».

»Cât privește tactica lor, continuă mai departe, e foarte corect, că s'au pus pe punctul de vedere al legii naționalităților, fiind-că prin aceasta au luat apa dela moara șoviniștilor și insanităților debitate cu ori-ce prilej de ziarele maghiare, când era vorbă de naționalități».

Cultura maghiară.

(L) Duminecă s'a inaugurat sesiunea din acest an a Academiei Maghiare. Vorbirea de deschidere a ținut-o vice-presidentul Kautz Gyula. El și-a pus drept tesă: *Este oare în Ungaria știință și cultură în sens europenesc luată?*

A răspuns că *nu*.

A zis anume:

»Observatorul imparțial și calm al relațiunilor noastre culturale nu poate trage la îndoială nici acele mari și însemnate lipsuri, lacune și imperfecțiuni, ce se observă și duc la acea puțin plăcută conclusiune, că toate ce au produs până acum, nu sunt încă indestulitoare pentru a rosti o judecată definitivă favorabilă, ori mai bine: nu sufere îndoială, că *despre știință și cultură adevărată, luată în sensul europenesc de azi, până acum nu se prea poate vorbi în patria noastră.*«

Și mai la vale:

»Nu poate să trecem cu vederea nici împrejurarea, că în părerile ce privesc viața și lumea, precum și în ce privește gândirea și acțiunea sa, *Maghiarul este stăpânit de un subiectivism covârșitor.* Din causa acestui *subiectivism exagerat* nu știe să devie obiectiv, nu-i plac deducțiunile judecății calme, ori-ce motivare și dovedire lui numai atunci îi place, dacă este basată pe sentiment, ear nu pe inteligență«.

Invățatul maghiar drept cauză principală a acestei stări intelectuale aduce șovinismul, dragostea Ungurului și dorința lui de a avea până și știință maghiară și antipatia lui pentru isvoarele mari de știință și cultură străină, europeană.

O altă causă este *ziaristica maghiară*, dusă la esces și care reține dela citirea lucrurilor serioase o mare parte din publicul mai cult.

De mult nu li s'au spus Ungurilor adevăruri atât de crude. Și încă din partea unei atât de autorisate persoane.

Adevărul este însă, că de mult nici n'a fost împărtășit vre-un învățat ungur de așa epitete, cum i se dă, cu îmbelșugare, lui Kautz. Toate ziarele din Budapesta s'au năpustit asupra lui, făcând personalității, acuzându-l, că se conduce de considerații politice, că a înjosit posiția înaltă ce ocupă, c a a făcut geșeft cu știința, compilând dela

străinĭ şi fructificând bine compilările, că numaĭ astfel, ear nu prin cunoştinţe solide, a parvenit la posiţie înaltă şi avere, etc. etc.

Se poate că au dreptate ziarele maghiare. Nu e maĭ puţin adevărat însă, că şi Kautz a spus o sumedenie de adevăruri despre poporul al căruĭ cultură o represintă în cel maĭ înalt for.

N'au însă conpatrioţiĭ nostri să se supere, ci spre folos li-ar fi numaĭ dacă din constatările academicianuluĭ lor ar trage cuvenitele învăţăturĭ. Altminterĭ *decadenţa* de care vorbeşte Kautz va fi tot maĭ mare.

Din sala tribunaluluĭ

Procesul Şepreuşenilor.

— Raport special. —

Arad, 16 Maiu 1905.

Inainte de ameaz.

Pertractarea se începe la ora 9 şi jumătate.

Se citeşte apelul martorilor chemaţĭ pe azĭ şi se constată, că cu escepţiunea a doĭ inşĭ toţĭ sunt prezenţĭ. Se ordonează ca aceştĭ doĭ ce lipsesc să fie aduşĭ.

Se ascultă întâiu ca martor, sergentul de jandarmĭ *Papp* János, de 30 anĭ, gr.-cat., probabil român renegat.

Istoriseşte întâmplarea şi zice, că poporul a luat atitudine ameninţătoare, d-aceea au trebuit să folosească arma.

— D-ta aĭ puşcat?

— Eu n'am puşcat.

— Aĭ zis, că Zsengellér cu Strudza au aţiţat poporul.

— Cum au aţiţat?

— Şopteau cu poporul.

— Bine, asta încă nu-ĭ aţiţare.

Preşedintele-l provoacă apoĭ, să arate dintre acuzaţĭ pe aceia, de carĭ îşĭ aduc aminte c-au făcut tumultul şi au prins de baionete.

Se uită la acuzaţĭ, şi arată pe vre-o patru cu degetul.

— De alţiĭ nu-ţĭ aducĭ aminte?

— Nu.

— La judele de instrucţie aĭ numit pe alţiĭ.

— Nu-mĭ maĭ aduc aminte.

Se înfăţişează apoĭ cu acuzaţiĭ şi aceştia-ĭ spun în faţă, că n'a spus adevărul.

Preşedintele: Incheĭ instrucţia.

Acuzatorul public: Cer să i-se ia martoruluĭ jurământul.

Dr. Stefan *C. Pop*: On. tribunal! Rog să nu s'admită martorul la jurământ. In procesul de faţă nu pot fi determinătoare fasiunile jandarmilor, carĭ au fost inscenatoriĭ măcelului. Nu se poate admite la jurământ martorul acesta nicĭ pentru şovăirea, cu care a expus aci lucrurile. El îşĭ aduce aminte de nenumărate circumstanţe fără nicĭ o importanţă, dar nu-şĭ aduce aminte de un singur moment hotărâtor, care a pricinuit nefericirea. Aţĭ văzut, cât de lax fixează el, ce înţelege sub numirea „grup atăcător“ şi cum pe însuş ceĭ numiţĭ de d-sa la judele de investigaţie, îĭ recunoaşte aci, numaĭ după ce-ĭ numeşte preşedintele. In loc de a spune ceva, vine însă şi apără pe fibirău, spunând, că acesta n'a făcut asta şi asta. Sentimentul meu de drept, care era şi sentimentul opiniuneĭ publice, atuncĭ imediat dup'aceasta dramă, s'a revoltat încontra fapteĭ jandarmilor şi unanimă a fost convingerea, că jandarmiĭ au folosit pe nedrept arma. Drept'aceea rog on. tribunal, să binevoiască a recurge la alt isvor spre a-şĭ construi elementele judicioase, pe temeiul cărora să poată aduce verdict.

Dr. Cornel *Iancu*: M'alătur la motivele coleguluĭ meu şi cer pe baza p. 2 § 222 a legiĭ penale să nu s'admită martorul la jurământ.

Preşedintele (după consfătuire): Tribunalul admite jurământul martoruluĭ.

Apărătorii insinuă recursurĭ de nulitate.

Preşedintele ia apoĭ jurământul martoruluĭ.

Se suspinde şedinţa pe 10 minute.

Redeschizându-se şedinţa, apărătorul Dr. Iancu cere cuvântul.

Dr. Cornel *Iancu*: Martorul Papp János, care adineaorĭ depuse jurământul, a zis într'altele, că el n'a puşcat. Clientul meu Iosif Velicĭ neînţelegând ungureşte, n'a ştiut de ce-ĭ vorbă. In pauză însă-mĭ spune, că tocmaĭ pe dânsul l-a împuşcat şi o poate dovedi aceasta cu martorĭ. Rog on. tribunal să binevoiască a admite asupra acesteĭ împrejurărĭ dovedirea.

Preşedintele (după consfătuire): Tribunalul respinge cererea aceasta.

Dr. Cornel *Iancu*: Insinuĭ pe basa p. 9 § 384, recurs de nulitate.

Urmează al doilea martor, jandarmul *Benkő* Béla, un ungur de 27 anĭ, rom. cat., de meserie măcelar.

Expune istoricul cam aseminea ca Papp. Nu recunoaşte nicĭ el pe acuzaţiĭ, contra cărora eĭ au făcut arătarea. Recunoaşte pe Zsengellér, c-a fost unul dintre ceĭ doĭ instigatorĭ, pe învăţătorul Sturdza nu-l recunoaşte însă, nicĭ după ce repeţit îl întreabă preşedintele.

Dr. Stefan *C. Pop*: Să-mĭ spuĭ domnule, când şi cum aţĭ ales dvoastră pe oameniĭ aceştia ca vinovaţĭ.

— A doua zi. Am chemat tot satul la casa satuluĭ şi acolo i-am arătat dluĭ procuror, pe ceĭ ce-au făcut turburarea.

— Câţĭ au fost în grupul, care a atacat?

— Vre-o treĭ sute.

— Dta aĭ puşcat la ordin?

— Da, dar aş fi puşcat şi fără ordin pentrucă aşa a fost situaţia.

— Somat-aţĭ dvoastră poporul, înainte de a puşca?

— Somat.

— Dta aĭ zis, că nu ştĭ româneşte, cum aĭ putut decĭ soma?

— Au fost şi colegĭ românĭ, aceia au făcut somarea.

Se înfăţişează cu acuzaţiĭ — aceştia-ĭ spun în faţă cu hotărîre, că n'a spus adevărul.

Preşedintele: Incheĭ instrucţia.

Dr. Pop: On. tribunal! Fiecare nouă ascultare adaogă un nou moment la ilustrarea bazeĭ şubrede, pe care s'a edificat acuza aceasta. Acuma iese la iveală cum au fost tiriţĭ nefericiţiĭ aceştia aicia, nu pe urmele uneĭ cercetărĭ penale, ci adunându-ĭ grămadă ca pe oĭ orĭ porcĭ şi sortind dintre dînşiĭ după bunul plac ca şi pe vremea zeciuelĭ. Aceasta on. tribunal, nu poate servi de temeiu pentru aducerea uneĭ sentinţe în faţa luĭ Dumnezeu şi a oamenilor. Martorul a recunoscut singur, că a puşcat şi a omorît pe unul, nu e echivoc ca el să vină să acuze aicĭ, el însuş e acuzatul d-a fi stins viaţa unuĭ om. E netăgăduită ura, antipatia ce a fost aci la mijloc, drept acea pe baza p. 6 §. 221 rog a nu s'admite martorul la jurământ.

Dr. Cornel Iancu: Cer să se abstee dela jurământul martoruluĭ pe baza p. 1, §. 221 a legiĭ penale, pentru-că martorul nu poate face fasiune contrară, fiindc'atuncĭ s'ar încurca pe sine, căcĭ asta ar însemna a recunoaşte c-a folosit ilegal arma.

In cazul cel maĭ rău însă binevoiască on. tribunal a lăsa pe urmă jurământul, căcĭ pot întreveni şi aci ca maĭ nainte momente, carĭ răstoarnă dela sine toate fasiunile martorilor.

Procurorul Meszlényi replică luĭ Stefan Pop, că cercetarea s'a făcut în mod corect. El singur a condus-o. Laudă pe jandarmĭ.

Dr. Stefan C. Pop: Mă provoc la toate procedurile judicaturei moderne, arate-mĭ dl procuror un caz, unde s'a făcut astfel urmărirea, adunând oamenĭ laolaltă şi alegând dintre dînşiĭ ca dintre oĭ. Eu mă cred om de cinste, totuş dac'aş fi constrîns vre-odată să împuşc pe cineva, aş fi preocupat. Dela oamenĭ preocupaţĭ nu pot aştepta mărturisirĭ obiective. Acuzaţiĭ aceştia au fost tiriţĭ aicĭ, pentru-că s'a ştiut despre dînşiĭ, că sunt nemulţumiţĭ, socialiştĭ cum îĭ numesc jandarmiĭ. Inzist pe lângă cererea, d-a nu se admite martorul la jurământ.

Preşedintele (după consfătuire) Tribunalul admite jurământul.

Apărătorii: Insinuă recurs de nulitate.

Martorul depune jurământul.

Se suspendează pertractarea pe treĭ ore dup'ameazĭ.

Dup'ameazĭ.

Pertractarea se deschide la $3^1/_2$.

Urmează ascultarea martoruluĭ *Böff János*, de 24 anĭ, rom. cat., a fost încuartirat ca husar la casa satuluĭ tocmaĭ în vremea acea.

Nu-şĭ maĭ aduce aminte de cele întâmplate. Ştie atâta, că întâĭ a fost ales Matea pe urmă Perv Flore.

Preşedintele: De unde ştĭ asta?

— Am auzit strigând „să trăiască“.

— Cunoştĭ din oameniĭ aceştia pe [illegible] carĭ au atacat jandarmiĭ şi le-au prins baionete?

— Nu-mĭ maĭ pot aduce aminte. Am văzut pe mulţĭ dintre aceştia acolo, dar ce-l ce[illegible] prins de baionetă au şi murit.

Martorul depune pe urmă jurământul.

Al patrulea martor *Guttmann Adolf*, sergent de jandar, 31 anĭ, jidan.

Nu-şĭ maĭ aduce aminte de amănunte, [illegible] susţine fasiunea anterioară.

Dimineaţa el a fost aşezat pe coridor, [illegible] lalţĭ la trepte. In curte n'au fost jandarmĭ. Zice[illegible] Matea a distribuit ţigărĭ între alegătorĭ. L-a[illegible] făcut atent. Dispoziţia poporuluĭ a fost din [illegible] put iritată. Nu înţelege româneşte, dar aşa [illegible] pare. că poporul striga. că dacă nu-l vor pune [illegible] Matea jude, vor isprăvi eĭ cu domnii. Situaţia [illegible] devenit aşa, că orĭ periau eĭ, orĭ trebuiau să pu[illegible] Când s'au dat întâiele puşcăturĭ atuncĭ la [illegible] renţă poporul s'a retras, dar văzînd, că n'a c[illegible] nimenea s'au întors înapoĭ şi atuncĭ s'a d[illegible] doua salvă. El n'a puşcat, pentru-că-ĭ era [illegible] atenţia în maĭ multe părţĭ. *El a comandat* [illegible]

E atât de necunoscut în Şepreuş, încât [illegible] cunoaşte. Arată numaĭ pe unul, pe Mateş Si[illegible] despre care zice. că cu pumnii încleştaţĭ a [illegible] asupra jeandarmilor.

Nu-şĭ aduce aminte. că fibirăul să fi [illegible] că Matea are cu treĭ voturĭ maĭ mult. Fibi[illegible] nu le-a dat nicĭ o îndrumare.

Nu este în el atâta animalism să dea [illegible] de împuşcare fără motiv.

Apărătorul Dr. Pop: Aĭ zis că au fo[illegible] maţĭ să se retragă.

— Mă rog şi preotul lor i-a sfătuit.

— Nimenĭ nu v'a atras atenţia. că aicĭ [illegible] şi socialiştĭ.

— Nu.

— Când v'aţĭ dus în curte, v'a opri[illegible] neva?

— Nu, pentruc'am împins înapoĭ popo[illegible] baioneta, atuncĭ au prins poporul baio[illegible] ne-au atacat şi am fost constrînşĭ să împu[illegible]

— De ce n'aţĭ stat în coridor, d'ace[illegible] fi putut apăra maĭ bine coridorul.

— Ne-am temut, că nu putem apăr[illegible] colo.

Preş: Incheĭ instrucţia.

Dr. Stefan C. Pop: Pe cum înainte [illegible] meaz am arătat motivele psichologice, carĭ [illegible] cesc orĭ-ce valoare a fasiunilor jandarmilor [illegible] doit rog acum on. tribunal, să binevoiască [illegible] sta dela jurământul sergentuluĭ, pe umerii [illegible] zace grozava răspundere înaintea luĭ Dum[illegible] pentru nefericirea d'atuncĭ. Nicĭ unul nu [illegible] fi aşa de preocupat ca dînsul şi nicĭ unul [illegible] maĭ puţin dreptul ca dînsul d'a mărturisi. [illegible] drept orĭ fără drept au vărsat atâta [illegible] Drept aceea rog a nu s'admite la jurămînt.

Preşedintele (după consfătuire) Trib[illegible] admite jurământul.

Apărătorul insinuă nulitate.

Martorul jură.

A cincilea martor *Szó József*, de 29 [illegible] rom. cat. poliţist în Budapesta, a fost jandar[illegible] vremea alegeriĭ din Şepreuş.

E poliţist, d'atuncĭ a avut multe afaceri, [illegible] maĭ aduce aminte, rămâne pe lângă fasiune[illegible] tâiu. Nu recunoaşte azĭ pe ceĭ ce-au prins [illegible] ioneta. Dintre acuzaţĭ recunoaşte pe Iosif [illegible] care — zice, — a fost maĭ turbulent. Şi [illegible] a puşcat, nu ştie de a fost orĭ nu comandă [illegible]

Preşedintele îĭ arată pe Mihaĭ Ban bă[illegible] de 84 anĭ şi Simeon Velicĭ şi Nistor Simi[illegible]

— La instrucţie i-aĭ numit şi pe a[illegible] acum nu-ĭ maĭ recunoştĭ.

— Ba îĭ recunosc

Acuzaţiĭ sunt întrebaţĭ pe rînd — ca[illegible] îĭ desminţesc pe martor.

Apărătorul Dr. Pop: Aĭ observat tot d[illegible] sul alegeriĭ, aĭ fost dela 'nceput până la [illegible]

— Da.

— Văzut-aĭ oamenĭ ducând femei la [illegible]

— N'am văzut.

Dr. Stefan Pop: Pe baza motivelor [illegible] în cazurile maĭ dinainte rog a nu se admite [illegible] rământ, cu atât maĭ vîrtos că martorul singur [illegible] noaşte, că nu-şĭ maĭ aduce aminte de cele întâ[illegible] iar fasiunea luĭ e cu atât maĭ mult lipsită d[illegible] rosimilitate, pentrucă iată drept exemplu, a[illegible] că între împotrivitorĭ a fost şi moşneagul [illegible] Ban, care precum vedeţĭ abea se poate în[illegible] picioare. nu să maĭ atace el pe cineva şi ch[illegible] jandarmĭ.

Preşedintele (după consfătuire). Trib[illegible] admite jurământul.

Digitized by Centrul de Cercetare a Istoriei Românilor

Apărătorul Dr. Pop: Insinuiu nulitate. Martorul depune jurământul.

Al şeasălea martor. *Nagy Mihály*, jandarm de [illegible] ani, reformat.

Nu-şi aduce aminte de amănunte. Zice, că din partea lui Mateĭ au strigat: „Nu lăsaţi, [illegible] ne va fi birău“. „Haid s'omorim pe domnĭ“. [illegible] provocat poporul să se 'mprăştie, eĭ însă au [illegible]puns cu atac. El a comandat atacul cu baioneta. Suciu a venit cu două femeĭ, voind să în[illegible] în sala de votare. Atuncĭ l'a prins de baioneta.

— Aĭ împuns d-ta atuncĭ.

— Da, i-am străpuns feciorul?

— Aĭ şi împuşcat?

— Da am împuşcat. Ficiorul luĭ Suciu, i-a [illegible]is baioneta, a tras pe tată-său înapoĭ şi a strigat: „Nu pe tata, ci pe mine“.

— Unde aĭ locuit d-ta atuncĭ în Şepreuş?

— In casa luĭ Mihaĭ Perv.

Recunoaşte pe Mihaĭ Suciu, Ioan Velicĭ, Toma Stana şi Simeon Velicĭ.

— La investigatia întâĭ aĭ numit şi pe altiĭ. [illegible] numeşte a doua oară pe Rus Petru, Velicĭ [illegible] luĭ Mihaĭ, Toma Petru Ciuculuĭ şi pe Ion [illegible] a lupiĭ.

Intrebaţĭ de preşedinte răspund în cor:

— Nu-ĭ adevărat!

Dr. Stefan Pop: Intreabă martorul...

Sergentul: Nu sunt dator să răspund la întrebarea dluĭ advocat, numaĭ la a dluĭ preşedinte.

Preşedintele: Ba da trebue să răspunzĭ.

Dr. Stefan Pop: Mulţumesc martoruluĭ, nu-ĭ [illegible] cer răspunsul, pentrucă văd că ş'aşa nu pot [illegible]ezi cu dînsul afacerea. Dar onorat tribunal: [illegible]tarea sa provocătoare şi aicĭ în sala tribunale o dovadă eclatantă, că în ce mânĭ a fost [illegible]usă apărarea ordineĭ la acea nefericită alegere. [illegible]trucţia brutală, lipsită de orĭ-ce simţ omenesc...

Preşedintele. Rog pe dl apărător să nu [illegible]eească astfel de espresiĭ pentru o procedură, [illegible]pre care s'a constatat c-a fost corectă.

Ştefan C. Pop: Avem dreptul să supraesamăm constatările. Nu-mĭ vindic drepturĭ, dar [illegible] ar însemna că sunt împedecat în chemarea [illegible] de apărător, dacă n-aş putea să cvalific pe [illegible] deducţiunii logice o personalitate ca aceasta [illegible]ţişată de acest jandarm, care şi aicĭ are cu[illegible]anţa să se poarte aşa de provocător. Ziarele [illegible]ghiare din loc, au scris deja atuncĭ despre [illegible]tarea detestabilă a jandarmilor. Şi de altfel [illegible]eşte orĭ-ce nex causal între afirmările acest martor şi a celoralalţĭ chiar colegĭ săĭ săĭ, [illegible] poate prin urmare să inspire nicĭ cea maĭ [illegible] încredere. Rog a nu s'admite la jurământ.

Dr. Cornel Iancu: Pe bas p, 1.—5.—6. ş. [illegible] şi a motivelor aduse de apărătorul coleg, [illegible] a nu s'admite martorul la jurământ.

Preşedintele (după consfătuire) Tribunalul [illegible]mite jurământul.

Apărătorii insinuă nulitate.

Martorul depune jurământul.

Urmează martorul *Roth Daniel* şi *George* [illegible]ma aluĭ *Ilie*, care a fost bărbat de încredere [illegible] alegere, şi mărturiseşte, că atuncĭ când au su[illegible]at alegerea şi fibirăul a vestit, că Matea are [illegible] treĭ voturĭ maĭ mult, eĭ au crezut, că alegerea [illegible]-i terminată.

Martorul depune jurământ.

Urmează martorul *Rozvány József* gr.-or., [illegible]vatier.

E martorul aşa zicând principal. Toţĭ acuzaţĭ pe dânsul îl ţin de pricinuitor al nefericirii. [illegible]punerea luĭ e cinică şi antipatică.

Zice, că toate s'au făcut precugetat. In [illegible]ziua alegerii s'au făcut pregătirile în li[illegible]ste. Toţĭ ştiau, că d-aci va ieşiceva. A doua [illegible] cam la amiaz am început a sumisa voturile; [illegible]ea Matea cu 3 voturĭ maĭ mult. Jingeller şi [illegible]rdza au vrut atuncĭ să plece zicând, că e gata [illegible]egerea. El le-a spus să nu plece, că nu-ĭ gata [illegible]egerea. Dar eĭ s'au dus. Au continuat apoĭ ale[illegible]gerea, Perv Florea a maĭ căpătat voturĭ. După [illegible] s'a declarat Perv de ales, a început sgomotul [illegible]orm de afară şi maĭ târziu puşcăturile. Toţĭ câţĭ [illegible]nt în casa comunală au fugit; „Domniĭ numaĭ eu am rămas cu Csukay. S'au spart apoĭ ferestrele. Abia dup'o jumătate de oră s'a făcut linişte şi abea dup'aceea am început a *„ne simţi bine“*.

Procurorul îl întreabă, de ce a votat el cu Pârv şi de ce nu cu Matea?

— Pentrucă acela arată maĭ mult, e maĭ ţanţos.

Dr. St. C. Pop: Plecat au şi bărbaţiĭ de încredere aĭ luĭ Perv, când aţĭ făcut sumisarea?

— N'au plecat.

— De ce n'au iscălit protocolul de alegere?

— Nu ştiu.

— Aţĭ continuat pe-urmă alegerea, după-ce s'au dus bărbaţiĭ de încredere?

— Da.

— Va să zică fără bărbaţĭ de încredere aţĭ continuat alegerea?

— Da.

Se înfăţişează cu Zsengellér, care-ĭ spune în faţă, că au sumizat voturile pentru-că era terminată alegerea, dar atuncĭ ieşind cu 3 voturĭ maĭ mult pentru Matea, Rozvány a zis: „Continuăm alegerea“, ear eĭ văzând ilegalitatea s'au dus.

Tribunalul stă impresionat de cinismul luĭ Rozvány.

Procurorul cere să i-se ia jurământul.

Tribunalul — amână pe maĭ târziu jurământul.

Pertractarea se termină şi s'anunţă pe ziua următoare.

Criza dualismuluĭ.

De

RUDOLF SPRINGER.

(Urmare).

Da, uniĭ din Nemţiĭ austriacĭ vreau uniunea cu Germania, acestora li-s'ar putea zice: Dorinţele sunt pentru orĭ cine gratis, ieftine, dar cu dorinţe, carĭ nicĭ nu îndrăsneştĭ să le spuĭ cu voce tare, nu se face politică. Eu doresc naţieĭ mele germane în Europa cel maĭ mare bine posibil, adecă ca graniţa sudică şi ostică a Germanieĭ să fie de apararĭ neutrală, ca să fie cruţată de revenirea acelor zile nefericite, când trupele tuturor naţiunilor îĭ călcau pământul. Lacuna din Vogezĭ şi puntea Memel o vor ţine eĭ înşişĭ. Noĭ Nemţiĭ austriacĭ avem misiunea pentru eĭ, ca sudul şi ostul să-l neutralisăm aşa, cum marea le-a neutralisat nordul. Da, dragĭ concetăţenĭ, nu e e plăcut, nicĭ hazliu a sta vecinic în post de pază şi e foarte lucru de înţeles, că maĭ bine e să mergem acasă la mama în odaea caldă — de nu ar fapt laş.

IV. *Separarea şi legătura culturală.*

Dar nicĭ o legătură culturală nu avem noĭ cu oameniĭ de dincolo de Leitha, alţiĭ sunt eĭ nu numaĭ prin limbă, cum se crede, ci şi felul, moravurile, fiinţa lor socială e alta.

In alt pământ, din altă sămînţă încolţeşte de bunăseamă şi alte plante. Dar oare comunitate politică şi economică să nu fi lăsat în decurs de treĭ veacurĭ urme în stratificarea socială? Să ne uităm numaĭ cum stăm cu clasele din jurul munţilor Bakony. Şi clasele sunt fapte seculare, asupra cărora au numaĭ mică putere o scurtă epocă, dibăcia şi nedestoinicia bărbaţilor de stat, dreptul şi statul. E drept că ne depărtăm tot maĭ mult de basă, e drept, că trecem în un oare-care cat social, în care eventualitatea şi capriţiul au maĭ multă putere, dar totuşĭ stăm încă tot ca la fundamentele, pe carĭ numaĭ generaţiĭ le duc cu sine, cu carĭ decĭ noĭ cel puţin pentru un semisecol putem lucra în socotelile noastre.

Clasa marilor proprietarĭ orĭ magnaţĭ arată dincolo şi dincoacĭ pe aceiaşĭ oamenĭ. Multe familiĭ ungureştĭ (Bathyany, Pállfy, Eszterházy ş. m. d.) au posesiunĭ dincoace, Austriacĭ şi câţĭ-va Croaţĭ au maĭ multe dincolo, peste tot eĭ sunt încuscriţĭ unul cu altul, pe când nobilimea mare polonă a rămas isolată până 'ncele maĭ deaproape timpurĭ. Unele din familiile maghiare sunt complect aulice, alte fac parte din vechiĭ conservatorĭ, carĭ voesc unirea imperiuluĭ cu independenta Ungaria ca stat maĭ bucuros în sensul luĭ Belcredi, decât al luĭ Beust. Aproape toţĭ sunt fără escepţie clericalĭ, bunĭ habsburgianĭ şi Unguri cu escepţia Jidovilor. De oare-ce constituţionalismul ungar nu le-a convenit, sunt eĭ maĭ mult absolutişti şi se depărtează tot maĭ mult de calea luĭ Széchenyi şi Majlath, dupăcum familiile boeme de inviaţiunile luĭ Clam-Martinitz. (Va urma).

FANTOMA COALIŢIEI...

— *Criza.* —

Se zice, că *Bánffy* ar fi organizat întreaga opoziţie contra guvernuluĭ Tisza. Dealtfel el s'a mândrit şi-a făcut destul svon, că programul coaliţieĭ e programul genuin al *partidului nou*.

Coaliţia tot de el se teme, că va vîrli în coaliţie mărul luĭ Iris.

Comitetul executiv a ţinut adecă erĭ şedinţă şi Bánffy n'a fost de faţă .... uniĭ cu teamă şoptiau, *că-ĭ în Viena*. Au fost la locuinţa luĭ, l'au căutat în Miskolcz ... nimic. Cătră sară surîzând s'a prezentat baronul în *localităţile clubuluĭ propriu* declarînd, că nicĭ prin gând nu i-a trecut să meargă la Viena...

* * *

Comitetul executiv al coaliţieĭ a adus maĭ multe hotărîrĭ privitor la atitudinea maĭ departe a dieteĭ:

se va face *declaraţie solemnă*, că *o disolvare a dieteĭ în timp de ex-lex să se considere de ilegală*;

vor face propunerea de acuză contra guvernuluĭ Tisza nu numaĭ fiindcă a disolvat dieta în ex-lex, ci îndeosebĭ, fiindcă a călcat art. XXX. 1899 la încheierea tractatelor comerciale.

Se speră, că pe sfîrşitul săptămânii acesteia vom avea guvern, iar dieta se va deschide săptămâna viitoare.

Rosdestvenski se 'ntoarce acasă...

(Răsboiul Ruso-Japonez).

Marea luptă navală.

Peste câte-va zile vom avea amănunte despre cea maĭ mare luptă navală, ce a înregistrat vr'odată istoria, flotele duşmane sunt foarte aproape una de alta, fiind-că s'au auzit indistincte puşcăturĭ de tunurĭ şi noaptea corăbiile atât de-oparte, cât şi de alta au lămpile stinse.

Intre aceste veştĭ serioase se maĭ pomeneşte şi vestea comică la aparenţă, că Rosdestvenski a rugat pe ţar să-ĭ caute un locţiitor, fiind-că el e prea nervos şi să i-se permită a veni acasă.

Se zice, că succesorul luĭ va fi *Alexeiev*, care, vezĭ doamne, acum, când e vorba să conducă personal flota, ar face maĭ multă ispravă.

— 16 Maiu n.

Londra. «Daily Telegraph» *primeşte din Tokio ştirea, că încrucişătorul de clasa a doua* Necumaru *s'a lovit de o stâncă şi s'a stricat. — După spusele căpitanuluĭ unuĭ vapor norvegian, care în 12 l. c. a sosit în Moi, în 11, între 8 şi 11 ore dimineaţa între gradele 33 şi 45 de lăţime nordică şi 129 şi 20 lungime ostică s'au auzit bubuiturĭ de tunurĭ. A văzut torpiloare japoneze, ce ţineau în direcţia, de unde veniau bubuiturile.*

Numaĭ atuncĭ ne îmbrăcăm *ieftine* şi *bine*, dacă materia pentru haine bărbăteştĭ o cumpărăm din magazinul de postavurĭ KIZ materie pentru un costum întreg din postav de lână curată, negru şi colorat fl. 6·—30. 504

o o o IN PROVINCIE se TRIMET MUSTRE o o o

LEICHNER şi FLEISCHER.

o o o ARAD, Szabadságtér 17 — PÉCS, Király u 1 o o o

Londra. Daily Chronicle află din Honkong, că pe la înălțimea lui *Gap oc* noaptea trecută s'au văzut 12 vase de războiu cu lămpile stinse. Ce fel de corăbii erau și'n ce direcție mergeau, nu s'a putut stabili.

Rosdestvenski sufere de nervositate.

Petersburg. Rosdestvenski în urma marelui grad de nervositate va fi silit să abzică de conducerea flotei baltice. Succesor îi va fi Alexiev.

Lupta s'a început.

Honcong. Lupta s'a început; zilele viitoare vor decide în favorul cui. Englezii fac preparative și pe mare și pe uscat, ca să poată preîntimpina ori-ce eventualitate.

— *Ști prin poștă.* —

Puterea maritimă a Rusiei. In Octombre 1904 a plecat escadra a doua a flotei rusești din Oceanul Pacific. După ce amiralul Rojdestvesky s'a folosit luni de zile de ospitalitate Francezilor în Madagascar — ospitalitatea nu cu totul lipsită de critică din punctul de vedere internațional — și-a pus acolo în rînduială flota, a exercitat-o cu multă sîrguință, a isbutit să treacă, fără pericol, la 8 Aprilie, Singapore, iar câte-va zile mai târziu Prince of Wales-Bank la sud-ost de Saigon și să ajungă până în dreptul insulei Haiuan. Astfel escadra rusă se află în apropierea inimicului, și dacă știrile despre petrecerea și mișcările flotelor acestuia sunt foarte nesigure și se contrazic, o ciocnire într'un fel sau altul cu greu mai poate fi evitată multă vreme. In aceste momente de cea mai mare încordare, negreșit, că e de un interes general o carte în care un ofițer rus de marină, în activitate, pornind dela evenimentele din Extremul-Orient, tratează în mod competent toate chestiunile actuale privitoare la puterea maritimă a Rusiei. Din momentul când în „Novoie Vremia" s'au publicat senzaționalele articole ale căpitanului Klado, cari aruncau cea mai vie lumină asupra Rusiei maritime și deslușiau Europei multe lucruri, ce până atunci păreau neesplicabile, numele acestui căpitan n'a mai dispărut din discuțiunea asupra războiului. Rapoartele asupra desbaterilor comisiunii de anchetă cu ocazia incidentului din marea nordică ne-au făcut cunoscută și mai deaproape personalitatea acestui ofițer de marină. In Rusia însăși a produs întâiu senzație, apoi revoltă „limbuția nemilitărească" a lui Klado; pentru critica, ce o făcuse ministerului de marină a primit un avertisment aspru, dar în același timp ca „reabilitare" a fost însărcinat cu ar area și comanda vapoarelor fluviale de pe teatrul de războiu.

De oare-ce el în publicațiunea sa cere foarte energic o astfel de măsură, acest comandament este o depl nă satisfacție. După cum se știe, transporturile de cărbuni, docurile plutitoare, etc. cerute de Klado, au dat de asemenea rezultate uimitoare.

E recunoscut în general ce rol important joacă marea în acest războiu. La începutul ostilităților, Rușii nu observaseră aceasta, și au trebuit cele mai grele lufrîngeri spre a dovedi cât de mare trebuință are armata din Mandșuria de ajutorul flotei și cât de teribil a influențat dezastrul dela Port-Arthur asupra operațiunilor pe uscat. Klado recunoaște nimicirea flotei ruse din Port-Arthur ca o schimbare decisivă în decursul intregului răz boiu în Extremul-Orient.

De o însemnătate mai mare decât trecutul, ce nu se mai poate schimba, e acum întrebarea, cât de mare e sprijinul de care are nevoe armata de uscat din partea flotei și în ce măsură se poate conta pe acest sprijin în actuala stare de lucruri. Dacă forțele lui Oyama nu vor fi nici în viitor mai mici la număr ca armata rusă din Mandșuria, atunci aceasta cu greu va putea lua vre-odată ofensiva. Dacă ar face aceasta, atunci situația Japonezilor ar fi cu atât mai avantagioasă cu cât s'ar apropia iarăși mai mult de mare. Foarte de actualitate par cele spuse de Klado că pe încrucișătoarele din Vladivostoc ca ajutoare pentru amiralul Rojdestvenșky nu sunt a se pune de loc speranțe. Pentru a face posibilă reunirea vaselor, încrucișătoarele ar trebui să ocolească flota japoneză aflătoare între ele și a doua escadră și pentru acest scop să știe totdeauna unde este inamicul și ce face escadra. In realitate probabil că se va petrece contrariul, adecă încrucișătoarele vor fi lipsite de informații, și Japonezii cu ajutorul telegrafelor engleze și al nenumăraților lor agenți vor fi perfect orientați. In astfel de împrejurări cu greu se poate conta că încrucișătoarele vor putea evita întâlnirea cu forțele superioare japoneze; ele vor fi bătute, fără să ducă vre-un folos escadrei.

O dovadă despre socotelile exacte ale lui Klado o prezintă faptul că el mai acum câte-va luni a arătat că forțele principale japoneze nu vor înnainta mult spre Sud întru întîmpinarea lui Rojdestvensky. El scrie textual: „Forța principală a Japonezilor nu poate merge departe spre Sud ci va trimite în această direcție numai o mică flotilă cu însărcinarea de a nelinişti și slăbi pe cât cu putință escadra noastră". In realitate amiralul Togo pare a fi acum la Masampo, pe când Kamimura ar fi fost detașat spre Sud.

Prima parte a cărței lui Klado culminează în teză că escadra Balticei, pentru întâiu ciocnire cu adversarul și pentru greaua îndeplinire celorlalte sarcini ale sale nu poate conta de exclusiv pe propriile sale forțe, nici măcar de încrucișătoarele din Vladivostoc.

Se face apoi o comparație a forțelor escadrei a doua cu efectivul flotei japoneze. Din cifrele prezintate de Klado rezultă că flota de clasa rasate japoneze e de 1.8 — ori mai puternică decât escadra Balticei. Pe baza datelor sale Klado spune că s'ar putea aștepta la un succes. Klado spune că elementul moral în judecarea celor doi adversari trebuie socotit ca egal, căci trebuie contat pe starea rea a mașinilor și canonelor vaselor japonezilor, că speranța într'o mare stricăciune a vaselor japoneze e o iluzie periculoasă, că se poate admite și întrebuințarea torpilorilor grele japoneze, și că nimeni nu poate afirma că personalul escadrei ruse e mai experimentat decât cel japonez.

Toate acestea conduc pe Klado la concluzia că flota lui Rosdestvenky trebue întărită neapărat. Ea va primi întăriri prin escadra lui Nebogatoff. Dar el cere să se trimită și escadra din marea neagră spunând că atunci victoria va fi cu siguranța a Rușilor.

NOUTĂȚI.

ARAD, 17 Maiu 1905.

— **Preot brav.** Foile ungurești locale îl numesc agitator, fiindcă harnicul preot din Cermei *Popovici* a voit, ca poporul românesc din Cermei-jur să aibă drept tutore un român, cu care se poată înțelege. La concurs nu se prezentase nici un român; drept aceea dl Popovici a făcut propunerea, ca alegerea să se amâne... Și pe asta firește, că-i agitator pentru foile maghiare din loc.

— **Alegere de notar.** Ni-se scrie: In curând va fi alegere de subnotar cercual în comuna Ruha-Agriș, comitatul Turda-Arieș, cercul teritorial Zara de jos (Also-Zara). De cercul acesta se țin comunele curat românești: Ruha-Agriș, Hașmaș și Muerău, și fiind-că suntem toți candidații romîni — am alege — dacă ar concura de sigur un român. Avis candidaților.

— **Hotărîre în chestia unui dantist.** Societatea medicală aradană a tras la îndoială dreptul de practică al dantistului aradan *Pap Lajos*. Acesta a făcut pași, ca să nu mai poată practica. Afacerea a ajuns la ministerul internelor, care a admis tărârea, că dantistul *Pap Lajos are drept de practice meseria*. Hotărârea ministerială e confirmată și de M. Sa.

In vagonul de clasa a III-a.*)

De

Al. Cazaban.

De câte ori trenul se opria într'o stație, deschideam ochii obosiți de neadormire, și-i ațintеam cu grije în ușa vagonului. Mi-era teamă ca nu cum-va să se urce călători mulți și să-mi ocupe banca de lemn, pe care stăteam întins, aproape zăcând, cu un gol mare în suflet, cu capul săgetat de dureri ca și când ar fi fost prins într'un clește de fier, pe care o mână neîndurătoare îl strângea când mai încet, când mai tare. Și, cum simțeam smuncitura trenului care se punea în mișcare, închideam earăși ochii, nu ca să dorm, dar ca să nu mai văd înnaintea mea pe tovarășa mea de drum: un fel de leașca bătrână, cu fața plină de crețuri tremurătoare cu ochii înroșiți, mici și urduroși, din care se scurgea o privire de vulpe bolnavă de bătrânețe. Din cataveica ei înverzită de vechime, din șalul ei pe care îl ținea în cap cu toată căldura din vagon și din numeroasele ei fuste pornea un miros greoi de rufe nespălate, de lână ploată. Se urcase din gara Focșani, și nu găsise un alt loc mai nemerit, unde să-și cuibărească betrânețea și mizeria, decât banca din fața mea. De câte ori conductorul trecea prin vagon, îl întreba cu o voce miorlăitoare, ca și când ar fi cerut de pomană:

— Mult este pună la Tecuci?

Și când acesta îi răspundea, că e mult până acolo, bătrâna clătinând din cap, ofta pe înfundate:

— Oi, io, io, Iezus Maria!...

Dar, dacă era cineva care să dorească cât mai iute sosirea Tecuciului, apoi acela eram eu. Cât n'aș fi dat să se curețe, vagonul de respirația ei, și să nu mai am băgată în sufletul meu, aceasta adevărată hală de vechituri și de mizerie omenească!!

Intr'un rînd o simții că se mișcă. Deschizând pe jumătate ochii, am văzut-o căutându-se prin buzunare. După multă trudă, gîfîind și oftând, scoase un pachet de hârtie unsă, murdară pe care începu să-l desvălească cu mânile tremurînde. Un miros de scrumbie veche mă trăsni. Iute m'am întors cu fața la peretele de lemn, a carui văpsea fiind amestecată cu terebentină, mai slabea puțin mirosul nesuferit al scrumbiei.

Deși nu era întru nimic vinovată — biata bătrână — totuși dacă o mână nevăzută ar fi umflat-o de gât și ar fi aruncat-o, cu dejun cu tot, peste fereastra vagonului, nu mi-ar fi părut de loc, în acel moment, că aș fi fost de fața la comiterea unui atentat.

Ori cât m'aș fi silit să alung din mintea mea acest burete, pe care bătrînețea și mizeria îl storsese fără milă, îmi era peste putință.

— Ce caută ea la Tecuci? — mă întrebam cu ciudă — oare o așteaptă cine-va acolo? Are oare nepoți cari or să-i sărute mâna cea sgrumțăroasă și nespălată cu anii?... De ce n'a rămas în Focșani?... De ce se duce să înăbușe și pe alții cu dugoarea ei otrăvită?!...

In nedreptatea mea, mergeam până a acuza pe unii poeți, cari căutând să plasticizeze frumosul, încearcă să idealizeze în versuri pe nicuțele lor".

După ce reuși să-și desfășoare scrumbia am auzit-o, — cu toată trăncăneala vagonului — clefăind. Mă cuprinse o adevărată spaimă gândul, că această enervată clefăială ar ține mult, și, ca să știu cam cât vor fi în stare cați nenorociții mei de nervi, am început a face, în minte, socoteala cât timp îi trebue omului, ca sa consume o scrumbie. N'am ajuns la capăt, căci, de-odată, bătrâna fu cuprinsă de o tusă înfundată, care pornind din adâncul rărunchilor, venea rostogolindu-se în sugrumări și icituri atât de puternice și de dureroase, încât mi-am închipuit, că această tusă nu va ceta, decât după ce va fi scos din victima și plămânii și cea din urmă scînteie de viață. Părea că venise însă-și moartea lîngă mine, ca să mi arate cum mor femeile bătrîne!

Ori cât ași fi ținut să nu-mi pierd [illegible] n'am mai putut răbda, și, luându-mi [illegible] tanul, am trecut, — abia cumpănindu-mă pe platformă, — în alt vagon. Aci erau mai puțini călători. Două bănci erau ocupate de pasageri, din cari unul cânta din armonică. Pe banca stătea lungit coșcogemite cioban, al cărui cojoc împrăștia un miros greoi de brânză de oaie. Mai departe într'un colț, câțiva Evrei discutau, cu gesturi demonstrative o afacere comercială. Găsind o bancă liberă, m'am întins cât îmi permitea lungimea ei, și, la sunetul de trîncănitul monoton al trenului și de [illegible] armonicei, am adormit visând, că eram soldat, că dezertasem din armată, și că după o [illegible] rătăcire peste dealuri și ponoare, bătut de [illegible] și ars de soare, nimerisem într'o stână, [illegible]

*) Din volumul: „Cutreerind"...

— **Fruntașii românĭ pedepsiți.** Presa maghiară înregistrează cu mare bucurie știrea, că Curtea de interne a aprobat și el sentința prin care căpitanul de poliție din Bistrița a condamnat câte cu 100 cor. pe domnii G. Domide, protopop, Dr. G. Tripon, Dr. V. Pahone, Dr. Cuțuta, Dr. D. Longin, advocați, Ciril Deac, Ioan P. Grafin, protopop, ear pe Dr. Onișor la 200 coroane amendă și 10 zile arest, ce se vor rescumpara cu 200 coroane, pentru-că au ținut acolo casină fără a fi avut statute aprobate.

De, trăim încă tot sub regim — liberal!

— **Delegația guvernului francez la Berlin.** Telegrama sosită din Paris spune, că în numărul guvernului francez o delegație compusă din câțiva bărbați sus puși politicește va lua parte la nunta moștenitorului împăratesc german. Cari vor fi membrii delegației, nu se știe încă.

— **Congresul ziariștilor slavi.** Zilele trecute s'a deschis în *Volosca* în *Narodni Dom* al doilea congres al ziariștilor slavi. La el a luat parte și Milan Hodșa, publicist slovac, deputatul sinodului și notarul clubului naționalităților.

— **Moartea unui savant maghiar.** Un adânc cercetător al limbilor ural-altaice și în literatura mai vechie maghiară scriitor de renume, *Szilasi* Mór, profesor universitar la Cluj, a încetat din viață. Acesta mai multă vreme fusese profesor secundar și preparator în colegiul. Eötvös, acum câțiva ani fu numit profesor ordinar la universitatea din Cluj. După lege era jidan, cum sunt ceĭ maĭ mulți din profesorii universităților din Ungaria.

— **Facultatea iuridică italiană din Triest.** Din Viena se scrie, că universitarii de acolo au luat hotărîrea, că cu orĭ-ce preț în Triest să se înființeze *facultatea iuridică italiană*. La caz, că guvernul o va face în *Rovereto*, sunt decișĭ s'o boicoteze.

— **Asasinul mareluĭ duce Sergius.** Ziarul revoluționarilor rușĭ, ce apare în Paris „*Tribune russe*“ publică lucrurĭ interesante despre pertractarea procesuluĭ intentat contra asasinuluĭ *Calaiev*. Decursul întregului proces asasinul a fost foarte calm; din fiecare vorbă reieșia curajul și disprețul ce-l are față de moarte. La întrebarea procurorului, de a căpătat actul de acuză, el răspunse:

— Observ înainte de toate, că eu nu-s acusat ca prisonier. Suntem beligeranți aicĭ. D-voastre sunteți organele capitaliștilor și guvernuluĭ, eu sunt revoluționar-socialist, sunt mântuitorul poporuluĭ.

In decursul pertractărilĭ maĭ zise:

— Mărturisesc, că de mâna mea a căzut marele duce Sergius, dar din punct de vedere al moralei publice nu mă simt vinovat. Marele duce Sergius era reprezentantul reacțiunei, iar activitatea luĭ a fost în strânsă legătură cu guvernul țarului. El a fost autorul intelectual al prigoririlor, el a demoralisat politicește pe muncitorĭ; pentru el s'au închis institutele de învățământ. Politica de până acĭ era influențată de caracterul luĭ, iar influența, ce o exercita asupra țaruluĭ, a fost fatală. De aceea contra astorfel de politicianĭ numaĭ prin forța brutală se ajunge ceva. Sosise ceasul, să-și dea samă de faptele-ĭ. Admonițiе a putut fi pentru el asasinarea luĭ Sipiagin și Plehve; el însă a fost renitent, de aceea trebuia să moară.

După vorbirea apărătoruluĭ în următoriĭ terminĭ s'a adresat către judecătorĭ.

— D-voastră reprezentați tirănia, eu esecut dreptatea, încredințat de popor. Pe noĭ ne deosibește uniĭ de alțiĭ dreptul și dreptatea. Sute și miĭ de existențe nefericite vă acuză: marea de sânge și lacrimĭ cere răsbunare și tot ce azĭ se întîmplă, mă face se cred, că ora dreptățiĭ e aproape. Rușinoasele înfrângerĭ suferite, nimicirea puteriĭ armate, falitul bănesc și moral al statuluĭ și pericolul principiuluĭ monarchic, toate acestea îndeamnă clasele muncitoare, ca să pășiască publice pe calea revoluțieĭ. Sunt fericit și mândru, că mi-am putut împlini datoria și că pot muri pentru libertate.

— **Japoneziĭ și Schiller.** Din Tokio se telegrafează, că universitățile, școalele superioare și ziarele japoneze au serbat în mod solemn aniversarea a suta a morțiĭ poetuluĭ german Schiller.

— **Un sarcofag din secolul III.** In Lambrate nu departe de Milano s'a desgropat maĭ deunăzĭ un sarcofag al cărui capac poartă inscripția grecească Olactoma. Ridicându-se capacul s'a găsit apă noroioasă la suprafața căreia înotau sdrențe textile greu de recunoscut, amestecate cu firе de aur, ear în fund oase omenești. Sarcofarul este de 2.45 m. lungime și $2^1/_2$ înălțime de și 1.45 lărgime și e făcut din marmoră albă. Archeologii nu pot desluși nimic din inscripție, dau însă cu socoteala, că datează din epoca de decadență a imperiuluĭ roman, secolul III sau IV al ereĭ creștine. Sarcofagul a fost cumpărat de municipiul Milano cu prețul de 6000 lire pentru muzeul archeologic. Portretul sarcofaguluĭ se află reprodus în „L'Illustrazione Italiana“.

— **Necrolog.** Subscrișiĭ cu inima plină de durere, aduc la cunoștința numeroaselor rudeniĭ, amicilor și cunoscuților, că prea iubitul și neuitatul lor tată, socru și moș *George Popoviciu* paroch ort. or. român, fost administrator protopresbiteral, deputat sinodal și congresual, asesor al scaunuluĭ ppesc etc. Lunĭ în 2 Maiu 1905 la orele 4 dimineața a reposat în Domnul, în etate de 67 anĭ. Inmormântarea va fi Marți în 3 Maiu la orele 11 a. m. împreunată cu sf. liturgiă, în biserica ortodoxă română din comuna Cliciona. Fie-ĭ odihna luĭ fericită și memoria eternă. *Clicíova*, în 2 Maiu 1905. Dr. George Popoviciu, Ana măr. Olariu, Dr. Iosif Popoviciu, ca fiĭ și fică. Sebastian Olariu, protopresbiter ca ginere, Elena Popoviciu n. Ianculescu, ca nora. Aurora, George, Florica, Aurora, Elena, Tit, Eugeniu, Ionel și Caiu, ca nepoți și nepoate.

— **Trusoul miresei moștenitoruluĭ împăratesc german.** Hainele de mireasă și le-a comandat la Paris, ceea-ce a displăcut firește Nemților. Un ziar german scrie acum între altele, că cu totul treizecĭ de toalette și-a făcut la Paris fericita mireasă.

Haina de mireasă e făcută din *drap d'argent*. Materia a cumpărat-o în Rusia cu douăsprezece miĭ de francĭ.

Celelalte toilette sunt făcute din cele maĭ diverse și maĭ rarĭ stofe și costă foarte mult.

Albiturile însă și li-a făcut în Germania.

— **Populația Românieĭ.** După statisticele cele maĭ noĭ România are de present 5 966,690 suflete și adecă 1,848,122 în Moldova, 2,659,517 în Muntenia, 1,181,243 în Oltenia și 267.807 în Dobrodja.

E interesant numărul Jidanilor.

In Muntenia sunt 120.444 și adecă 58,142 indigenĭ și 62,302 de origine austro-ungară. In Moldova sunt 183,282 Jidovĭ românĭ și 24,529 austro-ungarĭ.

— **Centenarul luĭ Schiller,** a fost celebrat în întreagă Germania cu o pompă extra-ordinară. Afară de Berlin, unde serbările au fost neîntrecute, în special a fost sărbătorit la Weimar prin un cortegiu de pelerinĭ veniți din toate părțile Germanieĭ pentru a visita locurile unde a trăit și mormântul, în care și doarme somnul veșnic.

La Jena, unde a compus poetul piesa *Wallenstein* a fost așișderea pelerinagiu literal, ședință solemnă la universitate, apoĭ promoția de doctor onorar a duceluĭ de Saxa-Meiningen și a sculptorului Rodin.

Peste tot, unde a fost suflare nemțească, orĭ societățĭ literare s'a serbat amintirea mareluĭ poet, după-cum se spune și-n Tokio.

Revistele au scos numere dedicate luĭ Schiler și poate au crezut redactoriĭ „Luceafărului“ că se cuvine să-ĭ dedice și eĭ un număr, drept omagiu memorieĭ poetuluĭ german; decĭ au și scos un număr „Schiller“.

— **Vaticanul și conflictul francezo-japonez.** Războiu, ce din capriciile luĭ Martie se dă în Extremul-Orient într'adevăr ține aproape întreagă lumea în agitație. Chiar și Vaticanul n'a fost scutit de grijĭ și temerĭ.

In insulele japonice e adică și biserică catolică și misionarĭ desvoaltă intensivă activitate din secolul al 19-lea. Cam șeasezecĭ de miĭ de catolicĭ sunt de present în Japonia, carĭ

---

am ascuns ca să nu dea peste mine jandarmii, ca parcă mă urmăreau.

Nu știu, cât timp mă chinuise visul, dar m'am trezit de-odată de niște sunete înfundate. Deschizând ochii întrezării, aplecată asupra mea, o camilă de om. Speriat, mi-am trecut mâna pe frunte, și alungându-mi buimăceala, văzui, camila era un ungurean voinic care ținea în mână o cismă scîlciată.

— Ce bocănești, mă, la capul meu? l'am urlat furios, că-mi stricase somnul.

— No, că turtesc niște blestemate de cuie!... îmi răspunse ungureanu și urmă să-și ascuțească în liniște cuiele din cizme.

— Și bine, mă, nu găsești alt loc unde să turtești cuiele din cizme, decât la capul meu?

— Că doar nu te-ai supăra!... Că dacă ești bohier, duche în clase două...

Flueratul ascuțit și prelung al mașinei dădu capăt aces eĭ întâmplărĭ. Intorcând spatele ungureanuluĭ, am lăsat fereastra vagonuluĭ. Un vânt primăvăratec îmi maĭ învioară. Trenul, care mărișora iuțeala, după câte-va zdruncinărĭ provocate de schimbarea linieĭ, se opri în stația Tutova.

Pe peronul stațieĭ era îmbulzeală mare. Din mulțimea de sumane și cojoace, albastrau câte-va mantale de geandarmĭ ruralĭ.

— Hai luați-l! porunci o voce puternică.

Atuncĭ din grămadă, câțĭ-va oamenĭ se scoseră. Când s'au ridicat, pe brațe purtau un corp fără simțire. Membrele îĭ atârnau, ca și dacă ar fi fost niște cârpe, ear capul părea, că ar fi fost cincins cu un turban de sânge.

La vederea asta am închis iute fereastra, m'am ghemuit, înfiorat, în colțul băncei.

De vagonul mieu se apropiau, tot maĭ mult, vocĭ grăbite, pașĭ greoĭ... Acum, deosebiam gâfâitul a douĭ oamenĭ, carĭ ridicau un corp greu; auzeam chiar cum se frecau de perete sumanele aspre ale țăranilor, carĭ urcau scările vagonuluĭ. Ușa fu trasă cu zgomot și un jandarm albastru își făcu întrarea aruncând o privire de sus asupra călatorilor. Ceĭ treĭ soldați se sculară în picioare. Sunetul armoniceĭ încetă. Indată după jandarm, întrară doĭ țăranĭ ținând de subțioară pe omul cel cu capul sângerat.

— Puneți-l aci! ordonă jandarmul, arătând jos un loc între două băncĭ libere. Ceĭ doĭ oamenĭ lăsară acolo ca pe o povară pe rănit, care se întinse jos cu un gemăt surd. In vagon maĭ întrară vre-o cincĭ oamenĭ și încă treĭ jandarmĭ. Ceĭ doĭ țăranĭ, carĭ urcaseră pe rănit se așezară lângă mine: unul în fața mea, celalaltă în stânga, chiar pe banca, pe care stăteam. Dintre celalalțĭ țăranĭ, parte se așezară pe băncile de unde ofta adânc rănitul, parte rămaseră în picioare lângă ușă. Jandarmiĭ luară locul soldaților și aceștia la rândul lor pe al Evreilor, carĭ dela ivirea jandarmilor se mutaseră în alt vagon. Aș fi vrut să fac și eu ca eĭ și să-mi schimb locul, dar n'am avut putere să mă smucesc de pe banca, unde părea, că mă țintuise cine-va.

Trenul se puse în mișcare. Nicĭ odată mizeria nu mi-s'a arătat maĭ înspăimântătoare de cât în momentul, când m'a silit să stau alăturĭ cu oamenĭ ale căror haine erau mânjite cu sângele, pe care l'au vărsat. Intr'un rând avui impresia, că mă găsesc într'o dubă de pușcăriașĭ și că și eu eram unul dintre făptuitoriĭ crimeĭ.

Soldatul cel cu armonica, după un ordin al unuia dintre jandarmĭ începu să întoneze câte-va melodiĭ naționale. Atuncĭ am găsit prilejul, ca să examinez figura celor doĭ țăranĭ de lângă mine. Steteau tăcuți amândoĭ; privirea le aluneca peste ogoarele, carĭ prindeau să înverzească, peste șiragurile de pădurĭ, carĭ păreau că fug cu malurile negre ale Bârladuluĭ.

Cel din stânga mea, era aproape bătrân cu piele cărunte, cu barba căruntă. Cel dinaintea mea, tinăr de tot, avea fața rotundă, o mustață mică, ear umerii obrazuluĭ, lustruiți și învinețiți, păreau loviți de un pumn puternic. Bătrânul când m'a simțit că-l spionez cu privirea, pleacă ochiĭ, și lasă să-ĭ scape un suspin adânc. Cel tinăr însă, mă înfruntă cu privirea senină a ochilor luĭ albaștri. M'am uitat și la celalalțĭ țăranĭ, și în ochiĭ tuturor am văzut aceeași seninătate, aceeași resemnare adâncă. Privirea lor liniștită, mă minună și mă întrebam, nedumerit, cum de nu s'a întâmplat, să sară un singur strop de sânge în ochiul asasinuluĭ și să-ĭ păteze privirea cea albastră și atât de senină.

Un jandarm ridicându-se dela locul său se apropie de rănitul care zăcea aproape fără suflare, îĭ atinse cu vîrful cismeĭ, și întrebă pe ceĭ din față:

N'a murit încă?

După-ce fulgeră cu privirea rece și rea a ochilor săĭ verzuĭ pe băetanul din fața mea, se întoarse către soldatul care cânta din armonică și îĭ zise:

— Ia cântă maĭ leat: „Când eram copil odată“!

(Va urma).

dela Leo XIII şi-au căpătat herarchia lor deosebită.

Preoţii, precum şi episcopii însă derivă din societăţile misionare parisiene.

După alianţa japono-engleză s'au stabilit aici şi misionarii protestanţi englezi.

De aceea papa se temea, ca nu cumva din pricina unei oare-care încăerări să-i fie periclitate interesele bisericii sale din Japonia.

— **Rostand e bolnav.** Din Paris se scrie, că Edmond *Rostand*, vestitul autor al comediei eroice „Cyrano de Bergerac“, e bolnav. Medicii i-au interzis ori-ce ocupaţie spirituală, fiind-că sufere în mare grad de neurastenie causată de surmenagiu intelectual.

— **Spărgători arestaţi.** Detectivii din capitală au arestat zilele trecute pe spărgătorul de casse Schönberger Bernát, care de mai multă vreme deschisese o prăvălie în Petroşeni. S'au mai aflat la el sume mari de bani, juvaericale şi cupoane de bancă. El face parte din vestita bandă, care în Zălau şi 'n cancelariile altor comune furaseră cassele comunale.

— **Lansarea pe apă a unui încrucişător.** In 21 Maiu în Triest va fi slobozit pe apă între mari festivităţi noui încrucişător „Archiducele Ferdinand Maximilian“. Vor asista la serbare Al. Lor. archiducele Otto, archiducesa Maria Josefina.

Botezul noului vas de războiu îl va săvîrşi preotul de marină monsignore Paul Urednicek cu mare asistenţă, iar semnalul sloboziriî pe apă îl va da Al. Sa Archiducesa Maria Josefina din pavilonul aranjat anume cu mare pompă.

— **Ciclonul nord-american.** Viaţa a peste o sută de oameni a stins-o un ciclon uriaş, căci a pustiit întreg oraşul Snyder şi aproape o sută cincizeci de oameni zac prin spitale. Nici o casă n'a cruţat o.

— **Sinuciderea unui bărbat de stat al Coreei.** Membrul legaţiunei coreane din Londra *Ittung Lang* Vineri a fost aflat spânzurat de fereastra odăii sale de dormit. Sinuciderea se vede a fost de mult plănuită. Simptome de nebunie se observau de mai de mult la *Lang*.

— **Un asasin turbat.** Din Madrid se telegrafează: Pe când un asasin, Agnar, era dus dela închisoarea din Bilbao la locul de execuţie, a lovit pe temnicer cu o sticlă în cap, trăgând pumni şi picioare în gardieni. Intervenind soldaţii, cu mare greutate l'au putut tîrî până la locul de execuţie. Pe drum asasinul a spart cu pumnul un ochiu al unui soldat, apoi lovi şi pe călău. Abia în cele din urmă a putut fi legat.

— **Maşină nouă de sburat.** S'ar fi inventat adecă în Paris o nouă maşină de sburat, de la care, cei-ce au văzut experienţele făcute cu ea, chiar Santos-Dumont aşteaptă mult. Maşina e grea de şeapte-spre-zece klg. şi are motor de $3^1/_2$ puteri de cai.

— **A căzut din turn şi a murit.** Acum să zideşte biserica gr.-or. din Comlăuş. Unul din zidarii, cari lucrau la turn, a căzut dela o înălţime de 30 metri şi s'a rănit grav. A fost dus în spitalul din Arad.

Justiţie.

Arad, 17 Maiu

§. **Şi-a anunţat nevasta în ziar.** De câtă-va vreme funcţionarul privat *Kellein* Gyula trăia foarte rău cu nevastă-sa, adecă de tot rău, fiindcă nu trăia de loc cu ea. Femea avea o prăvălie cu haine pentru dame în capitală.

Cu să-şi răsbune, bărbatul publică în câte-va foi cotidiane, că el nu răspunde pentru nici o datorie, ce o face nevastă-sa.

Fireşte în boltă acum era adevărat pelerinagiu de creditori şi femea perdu foarte mult în urma acestei manopere, avu foarte multe cheltueli şi neplăceri.

De aceea a intentat proces de despăgubire contra barbatului, iar *tribunalul a şi hotărît suma, ce legal îi revine.*

Licitaţiune minuendă.

Pentru darea în intreprindere a lucrărilor de mărire şi reparare la biserica gr.-or. rom. din M.-Radna, prin aceasta să publică licitaţiune minuendă pe ziua de 22 Maiu n. a. c. la orele 3 d. a.

La licitaţiune se poate participa verbal şi cu oferte închise.

Preţul de esclamare pentru toate lucrările face 13.042 cor. 72 fil.

Licitanţii vor avea să depună ca vadiu 10 % din preţul de esclamare în bani gata sau în valori acceptabile.

La licitaţiune pot participa numai indivizi provăzuţi cu licenţă industrială.

Se poate separat competa pentru lucrările de pictură şi auritură.

Lucrările de pictură artistică se vor întreprinde separat de celelalte.

Planurile detailate, proiectul de spese, condiţiunile de licitare şi alte îndrumări trebuincioase se pot vedea la Oficiul parochial gr.-or. român din M.-Radna şi la Architectul Ioan Niga în Arad.

Oferte ulterioare nu se consideră.

Dr. Vasilie Avramescu.

Nr 632—3 preşed. comit. parochial.

ECONOMIE.

Arad, 17 Maiu.

In atenţia proprietarilor de maşini de îmblătit. La îmblătit mulţi se plâng, că prin multul praf multe pae şi pleavă se nimiceşte, ceeace e o pagubă însemnată, fiind-că prin praful acesta vita înghite multe miazine. Şi apoi nici muncitorii nu pot munci în multul praf.

La fabrica de maşini agronomice a lui *Drössler Károly* (Budapest, VI. Váci-Körút 59.) se află *pumpe de praf*, care pot fi puse în scrinul maşinei. Se pot cumpăra şi singuratic. Firma amintită dă bucuros ori-ce deslușire.

Bursa de mărfuri şi efecte din Budapesta.

— *Cota oficială pe ziua de 17 Maiu.* —

Incheierea la 12 ore:

Grîul pe Maiu (100 clgr.) . . .	17·96—17·98
Cucuruz pe Maiu . . .	15·50—15·52
Cucuruz pe Iulie	14·72—14·74
Grîu pe Octombre . . .	16·54—16·56
Secară pe Octombre . . .	13·52—13·54
Orz pe Octombre . . .	11·60—11·26

Incheerea la 5 ore:

Grîu pe Maiu 1905 . . .	17·96—17·98
Cucuruz pe Maiu . . .	15·46—15·48
Cucuruz pe Iulie . . .	14·70—14·72
Grîu pe Octombre . . .	16·56—16·58
Secară pe „ . . .	13·52—13·54
Ovăs pe Octombre . . .	11·60—11·62
Secară pe Octombre . . .	11·28—11·30

Piaţa din Arad.

S'au vândut:	(100 klg.)
580—650 măjî metrice grâu cor.	17.00—17.40
320—340 „ „ cucuruz „	15.10—15.30
Semnare nominală: secară:	14.68—14.70
„ „ orz:	14.60—14.80
„ „ ovăs:	13.60—13.80

Piaţa din Aradul-nou.

S'au vândut:	
1200—1400 măjî metrice grâu cor.	8.40—8·60
500—600 „ „ cucuruz .	7 50—7·55
Semnare nominală: secară . . .	7·40—7·50
„ „ orz: .	7·30—7·40
„ „ ovăs: .	6·80—6·90

Bursa de bucate din Timişoara.

Grîu: 79—100 klgr. . . Cor.	16·80—16·90
„ 80— „ „ . . „	16·90—17·00
Secară: 100 „ . . „	13.80—14·90
Orz: „ „ . . „	13·70—13·80
Ovăs mercantil 100 klg. . „	13·70—13·80
„ cernut „ „ . „	13·50—13·60
Cucuruz vechiu „ „ . „	. . . . — . . . .
„ nou „ „ . „	14·80—15·00

Preţul alcoolului în Arad.

Alcool rafinat în mare . . cor.	158·—
„ „ „ mic . . „	160·—
„ brut „ mare . . „	156·—
„ „ „ mic . . „	158·—

Tîrgul de porci din Köbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni greî pârechea în greutate peste 400 chlgr. 130—131 fil.; bătrîni mijlocii, pârechea în greutate 300—400 chlgr. — fil.; tineri greî în greutate peste 320 chlgr 139—141 fil; Calitate sîrbească: greî, pârechea peste 260 klg. 139—140 fil.; mijlocii pârechea 240—260 chlgr. greutate 137—138 fil. Uşorî până la 240 kgr. 136—137 fil.

MUSTANGERUL NEGR

— ROMAN SENSAŢIONAL —

De

MAYNE-REID şi F. WHITTAKER.

(Urmare.)

Wash Carrol îl supraveghia cu băgare seamă.

Cu toate acestea traperul din timp în timp intorcea capul şi aşeza pe unul din oameni pentru a afla dacă Indienii nu-i urmăriau. nici unul din aceştia nu eşise din tabără.

Făcură astfel un chilometru şi acolo W Carrol dădu semnalul de oprire, găsind că destul de îndepărtaţi de lagărul indienilor mersul prea încet al celor doi pedestri zăb prea mult întoarcerea la blochaus.

Apoi declară prizonierului, că era Dar Strother, inainte de a-i da drumul, crea datoria sa ca să-i adreseze un bun sfat.

„Nu te intoarce nici odată la noua tăţie ori o să te usture, urîtă secăt zise el.

Coadă de Tigru nu putu reţine o prin meninţătoare, atât de încărcată de ură, inc chiul intendent se întrebă un moment, dac prudent să-i dea drumul. Apoi gândindu-se, dase cuvântul de a-l trimite înapoi intreg nătos, îl conduse la câţi-va paşi îndărătul reţilor şi acolo, impingându-l cu mâna în ţiunea lagărului său, îi dede in acelaşi lovitură de picior în josul şelelor, cu o atât de puternică, încât Piele-Roşie se re la cinci metri depărtare de vechiul intende

Dar se ridică dintr'o săritură, scoţ strigăt de turbare şi dispăru prin desiş, ca fulgerul.

„Ţi-ai făcut un vrăşmaş de moarte. zise Wash. De vom avea o daravere cu ia aminte la Coadă de Tigru; el nu va u odată această batjocură.

— Fii liniştit, nici eu nu voiu uita...

... Pe când mica trupă se îndepărt poate de repede, şeful alergă spre lăgăr la a căruia intrare îl aşteptau războinicii

Ei spumega de turbare şi cu mu inainte de a fi aproape de ei strigă di puterile:

„Pe cai! Pe cai! Moarte albilor! tuturor feţelor palide!“

Intr'o clipă un mare număr de răz fu călare; ei scoteau strigăte înspăimânt scuturând armele.

Câţi-va războinici se repeziră şi în rea micei trupe a colonelului Magoffin, aştepta poruncî mai hotărîte din partea căruia i-se şi adusese un cal nou, in locu împrumutat de traper. Ei ajunseră în nu pe emigranţi, cari erau mai puţin obicinuiţ ei cu aceste drumuri prin păduri şi desi se puseră a-i hărţui, deşi la o distanţă de respectabilă, prin strigătele şi imp rile lor.

De două sau trei ori Wash Carrol şi se intoarse pentru a-şi descărca in lor puşca sa cu bătae lungă. Mai la fiec vitură cădea câte un Indian, dar îndată tele celorlalţi reincepeau şi mai tare, p traperul îşi ajungea amicii.

Un Indian mai viclean sau mai cu decât ceilalţi reuşise să se apropia strecur prin pădure, şi deja pusese puşca la ochi, asupra lui Carrol, când acesta îl observă pă-ce se feri de lovitură făcând să sară intinse ţapen cu o lovitură de revolver pe nul, care era unul din şefii Semilonilor.

Intr'aceea să părăsim un moment p granţi şi amicii lor, de oare-ce intîmplări nate se petrec în lagărul lui Coadă de Ti

Ne aducem aminte, că Ludovic Leba prise şi se ascunsese în vecinătatea lagăr zînd pe colonelul Magoffin că intră acolo de Thomley şi de Carrol. Se gândise nu cât că nu mai avea să se teamă, din acestor doi din urmă că vor observa pă corralului şi lipsa de supraveghiare a cal baticî. De aceea se hotărî să aştepte as prudenţă, sfîrşitul viziteî colonelului Mag amicul său Coadă de Tigru.

(Va urma).

Redactor responsabil: Sever Bocu.
Editor-proprietar: George Nichin.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REGATUL ROMANIEI

Prospectul conversiunei

muturilor de Rentă 5 % din 1881/88 şi 1892/93 în **Rentă 4 % amortibilă**, precum şi al **emisiunei** de **Rentă 4 % amortibilă din 1905** în valoare nominală de

ncĭ 100,000,000. ═ Mărcĭ 81,000,000. ═ Leĭ aur 100,000,000.

orirea tragerilor la sorţĭ sau denunţarea înainte de 1 Aprilie s. n. 1916 sunt escluse.

virtutea legeĭ din 8/21 Aprilie 1905. Ministerul de finanţe ăniei, este autorizat a converti în rentă 4 % rambursabilă ani dela 1 Octombre st. n. 1905, următoarele împrumuturĭ ă 5 la sută neeşite la sorţĭ, din care a rămas în circulaţie:

5 la sută amortibilă din 1881/8 nominal	Leĭ	313.482.000
5 la sută amortibilă din 1892 nominal	»	66,326.000
5 la sută amortibilă din 1893 nominal	»	44.805.000
	Leĭ	424,613.000

elru convertire se va acorda o primă în rentă 4 la sută amor- 1905.

igaţiunile maĭ sus menţionatelor împrumuturĭ de rentă 5 la vor converti în sensul că dobânda va fi redusă la 4 la în începere dela 1 Octombrie 1905 st. n., ear amortisarea se ungi pe patru-zecĭ anĭ socotiţĭ dela 1 Octombre st. n. 1905. unile convertite vor fi prevăzute cu o stampilă corăspunzătoare.

igaţiunile stampilate primesc foĭ de taloane şi 40 cupoane t plătibile la 1 Aprilie şi 1 Octombre st. n. ale fiecăruĭ an. ertirea obligaţiunilor 5 la sută din 1892/93 se va plăti de- r dobânda în numerar pentru timpul dela 1 Iulie până la embre 1905.

itlurile stampilate vor fi ca şi până acum scutite pentru tot- de orĭ-ce taxă de timbru sau alt imposit român presinte lor.

erviciul de plată al cupoanelor şi titlurilor eşite la sorţĭ se va în acelaş fel, la aceleaşĭ termene şi la aceleaşĭ case ca la la sută amortibilă 1905 de care se vorbeşte maĭ jos.

uvernul român se obligă a nu mări tragerile şi a nu denunţa unile stampilate în timp de 10 anĭ socotiţĭ dela 1 Aprilie st. 6.

n virtutea legilor din 27 Februarie (12 Martie) 1902, din 9/22 e 1903, din 12/25 Maiu 1904, din 8/21 Aprilie, 9/22 Aprilie Aprilie (9 Maiu) 1905, Guvernul român emite un împrumut aloare nominală de

100,000.000 = Mărcĭ 81,000.000 = Leĭ 100,000.000

titlurĭ de Rentă 4 la sută amortibilă din 1905 al căror ca- i dobânzĭ sunt plătibile în aur.

in acest împrumut o sumă de Francĭ 39,280.000 valoare no- seria A, este destinată a servi pentru acoperirea deficitului ă de leĭ 17,092.722.58, provenit din gestiunea bugetară a 1900/1, la acoperirea cheltuelilor ocasionate de conversiunea 000.000 leĭ Bonurĭ de Tesaur 5 la sută în sumă de leĭ 909.80 la cumpărare de material de artilerie în valoare de 000 leĭ aproximativ, la cumpărarea unuĭ teren pentru vă- din Bucureştĭ în valoare de 1,500.000 leĭ, ear restul de francĭ 000 valoare nominală, Seria B, va servi la plata primeĭ către orĭ obligaţiunilor de Rentă 5 la sută amortibilă din 1881 88 92/93 carĭ sunt de convertit precum şi la acoperirea speselor conversiunĭ.

n textul nouilor obligaţiunĭ se vor reproduce în limbele ro- franceză şi germană următoarele dispoziţiunĭ.

Noul împrumut va fi emis în obligaţiunĭ la purtător fiecare a francĭ=405 mărcĭ=500 leĭ aur împărţite în:

titlurĭ de	1	obligaţiune	Seria A	No. 1/22000	Seria B. No.	22001/55000
„ „	2	„	„ „	55001/65000	„ „ „	65001/80000
„ „	5	„	„ „	80001/84800	„ „ „	84801/92000
„ „	10	„	„ „	92001/92256	„ „ „	93257/95500

Obligaţiunile vor purta în facsimile semnătura Ministruluĭ de Finanţe, a Directoruluĭ Datorieĭ publice, a Casieruluĭ Central şi semnătura manuscrisă a unuĭ controlor.

Titlurile şi cupoanele acestuĭ împrumut vor fi scutite pentru totdeauna de orĭ-ce taxă de timbru sau alt imposit român prezinte sau viitor. Titlurile vor fi primite pentru valoarea lor nominală ca garanţie la toate casele publice. Cupoanele scăzute vor fi primite la aceleaş case drept numerar.

Obligaţiunile acestuĭ împrumut vor purta o dobândă de 4 la sută pe an la capitalul nominal.

Dobânzile vor începe să curgă dela 1 Octombre st. n. 1905 şi vor fi plătite din şase în şase lunĭ, adică la 1 Aprilie şi 1 Octombre st. n. ale fiecăruĭ an. In acest scop obligaţiunile vor fi însoţite de 40 cupoane de dobânzĭ semestriale precum şi de un talon, contra căruia se va libera la timp fără nicĭ o plată, o foae de cupoane de către casele însărcinate cu serviciul acestuĭ împrumut.

Amortizarea acestuĭ împrumut se va face pe valoarea nominală în curs de 40 anĭ cel mult, conform tabeleĭ anexată la textul obligaţiunilor, prin tragerĭ la sorţĭ semestriale, carĭ vor avea loc la 2 Ianuarie şi 1 Iulie st. n. ale fiecăruĭ an cu începere dela 1 Iulie st. n. 1906 data fixată pentru prima tragere.

Guvernul român se obligă a nu mări tragerile şi a nu denunţa acest împrumut în termen de 10 anĭ socotiţĭ dela 1 Aprilie st. n. 1906.

Obligaţiunile eşite la sorţĭ vor fi plătite cu începerea dela 18 Septembrie / 1 Octombre şi 19 Martie / 1 Aprilie ce urmează fiecăreĭ tragerĭ în schimbul titlurilor împreună cu talonul lor precum şi cu toate cupoanele având scadenţa după termenul rambursăreĭ.

Valoarea cupoanelor ce vor lipsi se va deduce din capitalul de rambursat.

Numerile obligaţiunilor eşite la sorţĭ la fiecare tragere împreună cu o specificare din tragerile precedente, carĭ nu s'au prezentat la plată, se vor publica în opt până la zece ziare străine, germane (între carĭ două din Berlin, unul din Francfurt p/M şi altul din Hamburg) franceze şi altele. Tot în aceste ziare se va face de guvernul roman orĭ-ce încunoştiinţare relativă la circulaţia obligaţiunilor.

Cupoanele şi obligaţiunile scăzute se vor putea încasa, după alegerea detentorilor, la Berlin şi Francfurt pe Main şi Hamburg în Mărcĭ, la Paris şi în Belgia în Francia şi în Bucureştĭ la casele Statuluĭ în leĭ aur cu paritătile de francĭ 100=mărcĭ 81=leĭ 100.

Cupoanele neprezentate la plată se prescriu după 5 anĭ, iar obligaţiunile eşite la sorţĭ după trecere de 30 anĭ dela data scadenţeĭ lor.

In străinătate serviciul de plată al cupoanelor şi obligaţiunilor de Rentă 4 la sută amortibilă de 1905 se va face în mod exclusiv la *Berlin* la **Direction der Disconto Gesellschaft** şi casa de bancă **S. Bleichröder.**
la Francfurt p. m. la **Direction der Disconto Gesellschaft.**
la Hamburg la **Norddeutsche Bank** în **Hamburg.**
la Paris la **Comptoir National d'Escompte de Paris.**
» » **Banque de Paris et des Pays-Bas.**
» » **Société Générale pour favoriser le développement du Comerce et de l'Industrie en France.**
la Bruxelles la **Banque de Paris et de Pays Bas.**
» » **Agence du Comptoir National d'Escompte de Paris** şi la **Société française de Banque et de Dépôts** şi în fine
la Anversa şi *Amsterdam* la casele ce se vor desemna ulterior.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Situaţiunea datoriei publice la 1 Aprilie 1905.

Anul	DENUMIREA DATORIEI	%	Capital nominal original	Situaţiunea datoriei publice la 1 Aprilie 1905*	Amortibil la
1871	Valoarea capitalului rentei ce este de plătit Societăţei drumului de fer Lemberg-Cernăuţi pentru dobânzile şi amortisarea capitalului pentru construirea liniei Suceava-Roman-Iaşi	7½	51,535,640	50,708,865	1960
1872	Imprumutul Casei de Depuneri	3½	9,985,320	3,258,770	1912
1881/8	Renta amortibilă	5	436,525,000	313.482,000	1931
1889	» » internă	4	32,500,000	26,399,600	1933
1889	» »	»	50,000,000	41,007,000	1933
1890	Renta amortibilă (Conversiunea oblig. 6 % C. F. R.)	»	274,375,000	220,156,000	1923
1891	Renta amortibilă	»	45,000,000	37,923,500	1935
1892	» »	5	75,000,000	66,772,000	1936
1893	» »	»	50,000,000	45,089,000	1937
1894	» » internă	»	6,500,000	5,898,000	1938
1894	» »	4	120,000,000	107,625,500	1939
1896	» »	»	90,000,000	82,880,000	1940
1898	» »	»	180,000,000	175,055,500	1958
1903	» »	5	185,000,000	182,709,000	1943
1900	» » perpetuă p. întreţinerea şcoalei şi bisericei din Braşov	4	962,500	962,500	
	Total		1,607,383,460	1,359,927,235	

* ţinând seamă de conversiunile şi rambursările ce vor fi avut loc până la 1 Aprilie 1905 st. n. inclusiv.

Veniturile şi cheltuelile Statului Român pe anii financiari 1899/900, 1900/1, 1901/2, 1902/3, 1903/4 au fost:

	1899—900	1900—901	1901—2	1902—3	1903—4
Venituri Lei	193,957,867.78	209,549,337.02	237,242,537	248,469,775	246,759,270
Cheltueli »	229,362,777.30	236,793,354.12	216,025,348	216,140,014	218,090,537
Total »	35,404,909.52	27,244,017.10	21,217,189	32,329,761	28,668,733
	Deficit	Deficit	Excedent	Excedent	Excedent

Incasările anului financiar 1904—5 au fost până la 31 Martie Lei 210,536,826.96
Cheltuelile . . . . . » 210,962,592.96

Budgetul an. 1905/6 votat de Camera Deputaţilor la 31 Martie / 13 April 1905

VENITURI	Evaluări Lei	B.	CHELTUELI	Credit acordat Lei	B.
Contribuţiuni directe	41,340,000	—	Datoria publică	87,234,788	36
Contribuţiuni indirecte	65,164,000	—	Ministerul de Răsboiu	41,613,887	—
Monopolurile Statului	51,735,000	—	Ministerul de Finance	38,128,319	—
Ministerul Domeniilor	24,506,500	—	Ministerul Cultelor şi Instrucţiunei Publice	27,544,508	—
Ministerul Lucrărilor Publice	18,237,000	—	Ministerul de Interne	20,758,601	80
Ministerul de Interne	15,853,922	80	Ministerul Lucrărilor Publice	4,825,000	—
Ministerul de Finance	4,961,000	—	Ministerul de Justiţie	5,471,152	—
Ministerul de Răsboiu	967,000	—	Ministerul Domeniilor	4,379,404	—
Ministerul Afacerilor Străine	211,000	—	Ministerul Afacerilor Străine	1,734,175	—
Ministerul Cultelor şi Instrucţiunei Publice	1,161,000	—	Consiliul de Miniştrii	56,400	—
Ministerul de Justiţie	314,474	—	Cheltueli acoperite prin credite extraordinare	874,661	64
Venituri diverse ale budgetului	8,170,000	—			
Total	232,620,896	80	Total	232,620,896	80

Până la confecţionarea titlurilor definitive ale Renteĭ 4 la sută amortibile din 1905. Direcţiunea Disconto Gesellschaft şi Casa S. Bleichröder, vor emite în Germania, titluri provisorii contra cărora se va libera, fără nici o plată, titlurile definitive, de către casele germane, însărcinate cu serviciul acestui împrumut, şi fără a ţine seamă de locul emisiuneĭ, conform publicaţiunilor ce se vor face la timp.

Bucureşti, 28 Ap./11 Maĭ 1905. Min. de finanţe, **Take Ionescu.**

Condiţiuni de Conversiune şi de Subscriere.

I. Condiţiuni de Conversiune.

In conformitate cu legea din 8/21 Aprilie 1905 se oferă detentorilor de obligaţiuni ale împrumuturilor de Rentă 5 la sută amortibilă din 1881/8, 1892 şi 1893 conversiunea în obligaţiuni de 4 la sută cu curgerea dobândeĭ dela 1 Octombrie 1905 şi cu prelungirea termenuluĭ pe 40 anĭ.

Detentoriĭ de obligaţiunĭ ale susziselor împrumuturĭ carĭ doresc a uza de facultatea de conversiune, trebue se presinte titlurile de convertit cu începere dela data *apariţiuneĭ acesteĭ publicaţiunĭ până la* **11/24 Maiu inclusiv** la următoarele Case: *în Bucureştĭ* la **Banca Naţională a Românieĭ** şi **Banca Generală Română,** *în Braila, Craiova, Galaţĭ, Iaşĭ, Bacău, Bârlad, Botoşanĭ, Buzeu, Caracal, Constanţa, Dorohoĭ, Fălticenĭ, Focşanĭ, Giurgiu, Piatra.-N., Piteştĭ, Ploeştĭ, R.-Vâlcea, Roman, Tecucĭ, T.-Jiu, T.-Vestiĭ T.-Măgurele, T.-Severin, Tulcea* la **Sucursalele şi Agenţele Băncei Naţionale**, în orele obicinuite de serviciu în condiţiunile următoare:

Conversiunea se efectuează din ordinul Guvernuluĭ Român prin aplicarea uneĭ stampile. Ca primă de conversiune presintatorul primeşte **zece leĭ şi 50 banĭ,** % din valoarea nominală a obligaţiunilor 5% aduse spre conversiune, în obligaţiunĭ de 4 % ale imprumutuluĭ din 1905 cu cupoane de dobânzĭ curgând dela 1 Octombre 1905. Primele carĭ nu se pot plăti în oblgaţiunĭ de acestea, se vor achita în numerar pe cursul de 89 leĭ 40 banĭ suta de leĭ.

Obligaţiunile 5% ale împrumuturilor din 1881/8, ce urmează a se stampila, trebue să poarte cuponul de 1 Aprile 1906 ear acelea ale imprumuturilor din 1892 şi 1893 cuponu de 1 Ianuariu 1906.

Depunătoriĭ obligaţiunilor vor primi la timp, în conformitate cu publicaţiunile ce se vor face, foĭ de cupoane împreună cu talonul lor.

Depunătoriĭ de obligaţiunĭ din emisiunile 1892 şi 1893 vor primi, în afară de prima de conversiune maĭ sus mentionată, şi dobânda de 5% pentru trimestrul dela 1 Iulie până la 1 Octombre

Depunerea titlurilor de convertit se va face, sau imedi în termen de patru săptămânĭ dela espirarea termenuluĭ de nere, în casul în care purtătorul titlurilor ar depune o cauţi 5% în numerar sau în efecte pubice admise de Banca Naţio împrumuturĭ calculate după cursul zileĭ.

Presentatorul titlurilor la conversiune primeşte o adev contra căreĭ i-se restitue după 15 zile, obligaţiunile stampilate şi prima în obligaţiunĭ din noua rentă 4% şi diferinţa în nu

Formularele necesare se găsesc la Banca Naţională a Ro şi la sucursalele şi agenţiile eĭ, precum şi la Banca Generală Ro

II. Condiţiuni de Subscriere.

Subscrierea la împrumutul de 39,280,000 leĭ aur nomina 4 la sută amortibilă din 1905 va avea loc în ziua de 3/16 Maiu *în reştĭ* la **Banca Naţională a Românieĭ** şi **Banca Generală Ro** *în Braila, Craiova, Galaţĭ, Iaşĭ, Bacău, Bârlad, Botoşanĭ, Caracal, Constanţa, Dorohoĭ, Fălticenĭ, Focşanĭ, Giurgiu, P Piteştĭ, Ploeştĭ, R.-Vâlcea, Roman, Tecucĭ, T.-Jiu. T.-Vestiĭ, gurele, T. Severin, Tulcea* **la Sucursalele şi agenţele Naţionale**, în orele obicinuite de serviciu sub condiţiunile urmă

I. Preţul de emisiune este fixat la **91 leĭ 10 banĭ** pentru su capital nominal, bonificându-se subscriitoruluĭ dobânzile de 4 din ziua efectuăriĭ vărsămintelor până la 1 Octombre 1905

II. Subscriitoriĭ vor depune în momentul sucscrieriĭ o ca de 5 la sută din valoarea nominală, în numerar sau efecte admise de Banca Naţională ca gagiu pentru împrumuturĭ, pe curs

III. Băncile îşĭ reservă facultatea de a închide subscrierea de terminul fixat maĭ sus.

IV. Reparaţiunea se va face şi va fi anunţată prin publi cel maĭ scurt timp. Băncile îşĭ reservă dreptul de a fixa înşile ce va reveni fiecăruĭ subscriitor.

V. In caz când se va atribui subscriitoruluĭ o sumă maĭ prisosul caţiuneĭ se va restitui imediat.

VI Vărsămintele se vor face în modul următor:

20 la sută cel mai târziu până la 18/31 Maiu 1905.
40 » » » » » » » 18/31 Iulie »
40 » » » » » » » 19/31 August »

Sumele maĭ micĭ până la 15,000 leĭ vor fi vărsate i şi într'o singură dată, cel maĭ târziu până la 18/31 Maiu 19

Subscriitoriĭ vor primi titlurĭ provizoriĭ integral liberate la e ce se vor indica printr'un avis special.

VII. După vărsarea întregeĭ sume atribuite, caţiunea de sută se va restitui sau se va ţine în socoteală.

VIII. De-o cam dată se vor emite titlurĭ provisoriĭ carĭ preschimba în titlurĭ definitive la epocele ce se vor fixa prin pu

IX. In caz când subscriitorul nu va fi efectuat la timp mintele sale, Banca Naţională şi Banca Generală sunt în d vinde imediat, fără somaţiune sau altă punere în întârziere nici o formalitate judecătorească, caţiunea sau titlurile at spre a se acoperi de toate pagubele provenite din neefectua timp a acestor vărsăminte.

X. Subscrierile se vor face pe formulare care se vor pu dispoziţiunea subscriitorilor.

In afară de casele române maĭ sus arătate conversiune gaţiunilor 5 la sută, precum şi subscrierea la împrumutul am 4 la sută din 1905 vor avea loc în Berlin, Paris, Bruxelles, A şi Amsterdam şi alte oraşe în condiţiunile ce se vor publi către casele însărcinate cu conversiunea şi subscrierea.

Noua rentă 4 la sută a fost admisă la cota Burseĭ din B

Bucureştĭ, 29 Aprilie 1905.

Banca Naţională a Romanieĭ. **Banca Generală Ro**

ARAD Tipografia George Nichin.